

DAMIR JURAS*, HALID EMKIĆ**, JURE TADIĆ ***

Zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom zbog vožnje pod utjecajem alkohola u Republici Hrvatskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine

Sažetak

U ovom radu daje se prikaz zakonodavstva i prakse u Republici Hrvatskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine o prekršajnom sankcioniranju vožnje pod utjecajem alkohola, s naglaskom na primjenu i učinak zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom počiniteljima navedenog prekršaja. Sastavni dio rada su i odgovarajući statistički podaci o policijskoj i sudskoj primjeni navedene zaštitne mjere, te obrazloženja sudova kod odlučivanja o primjeni navedene zaštitne mjere. U zaključku su, na temelju analize postojećeg zakonodavstva i prakse, posebice uočenog neujednačenog postupanja sudova i neizricanja zaštitne mjere i vozačima kojima je utvrđena visoka koncentracija alkohola u krvi, navedeni prijedlozi za izmjenu postojećeg zakonodavstva.

Ključne riječi: prometni prekršaj, prekršajne sankcije, vožnja pod utjecajem alkohola, zabrana upravljanja motornim vozilom, zaštitna mjera.

* dr. sc. Damir Juras, dipl. iur., znanstveni suradnik, glavni policijski savjetnik, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Služba za unutarnju kontrolu, Zagreb.

** dr. sc. Halid Emkić, glavni inspektor, Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

*** Jure Tadić, univ. spec. crim., glavni policijski inspektor, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska škola "Josip Jović", Zagreb.

UVODNA RAZMATRANJA

Primjena propisa u prometu imaju za osnovni cilj omogućiti neometano odvijanje prometa, uz stalno smanjenje rizika nastanka prometnih nesreća. Kako bi se odgovarajuće djelovalo na prekršitelje prometnih propisa, zakonodavstvo propisuje sustav sankcija kojima se izravno utječe na sudionike u prometu. Kao jednu od značajnijih prekršajnopравnih sankcija u prometu koja djeluje na vozača, zakon propisuje zaštitne mjere, odnosno mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom zbog prekršaja vožnje pod utjecajem alkohola.

U ovom radu se uz navođenje stajališta pravne teorije i odgovarajuće statističke podatke, daje prikaz zakonodavstva i prakse u Republici Hrvatskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, s posebnim naglaskom na primjenu i učinak zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom zbog prekršaja vožnje pod utjecajem alkohola. U zaključku su navedeni prijedlozi za izmjenu postojećeg zakonodavstva.

Utvrđivanje čvrste granice između ugrožavanja sigurnosti prometa i granice vozačke nesposobnosti nije jednostavno niti se o tome može dati jednoznačno mišljenje¹, međutim stručnjaci su jedinstveni u tvrdnji da već niska koncentracija alkohola u krvi djeluje na motorne i senzorne sposobnosti osobe koja upravlja motornim vozilom². Prisutnost alkohola kod vozača u velikoj koncentraciji znatno smanjuje njegove psihofizičke sposobnosti, čime se ugrožava njegova i sigurnost drugih sudionika u prometu, što je puno teža posljedica, koja zaslužuje svaku osudu³.

Policijски su službenici Ministarstva unutarnjih poslova na području Republike Hrvatske tijekom 2016. godine, u odnosu na 2015. godinu, utvrdili povećani broj prekršaja vožnje pod utjecajem alkohola (38 527 prema 37 037) i odbijanja podvrgavanju ispitivanju

¹Autori u tekstu iznose osobna stajališta.

Pavlović, Š., Zakon o sigurnosti prometa na cestama, Inženjerski biro, Zagreb, 2004., str.175.

²Poredoš, D. i dr., Alkohol i promet, Policija i sigurnost broj 5-6, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, 2004., str. 212.;

"Značajan broj zemalja zakonom određuje granicu dopuštene koncentracije alkohola u organizmu, sudionika u prometu, prije svega vozača. (...) Alkohol već kod 0,2 promila kod čovjeka izaziva fiziološke promjene i promjene u ponašanju pa se javljaju razjarenost, pospanost, podrhtavanje ruku, usporene su kretnje, smanjena je radna sposobnost i drugo.", Pavišić, B., Matiša, T., Klauda, S., Čop, R., Komentar Zakona o sigurnosti prometa na cestama, Vizura, Zagreb, 2015., str. 300.;

"Vožnja pod utjecajem alkohola društveno je neprihvatljiva! Neke analize stručnjaka upozoravaju da već 0,2 promila alkohola u krvi ima nepovoljan utjecaj na vožnju i ponašanje vozača. Već tako malene količine alkohola povećavaju samopouzdanje i smanjuju osjećaj odgovornosti, a istovremeno otežavaju zapažanje i usporavaju reakcije vozača. Pod utjecajem alkohola, vozač vrlo brzo prestaje biti svjestan svojih sposobnosti, relativizira opasnost i precjenjuje svoje vozačke sposobnosti. Pod utjecajem alkohola vozač postaje neoprezan i sklon ignoriranju prometnih propisa. Pod utjecajem alkohola rizik od nastanka nesreće raste progresivno, gotovo eksponencijalno! Rezultati ispitivanja utjecaja alkohola na sigurnost vožnje, provedenog u Njemačkoj (Medicinsko-psihološki institut iz Essena) pokazuju kako sadržaj alkohola u krvi od 0,5 promila udvostručuje, 0,6 promila utrostručuje, a 0,8 učetverostručuje rizik od nesreće. Kod većih količina alkohola, npr. od jedan posto rizik je sedmerostruko veći, kod 1,2 promila alkohola rizik je deset puta veći, a kod 1,4 promila dvadeset puta veći.", Zuber, N., Vožnja visokog rizika—vožnja pod utjecajem alkohola, www.sigurno-voziti.net (uvid ostvaren 14. veljače 2017.).

³Moslavac, B., Objiesno i grubo kršenje prometnih propisa uz nesposobnost za (sigurnu) vožnju zbog prekomjerne alkoholiziranosti, Hrvatska pravna revija, broj 3, Inženjerski biro, Zagreb, 2015., str. 79.

alkoholiziranosti (3 967 prema 1 934). Tijekom 2015. godine vozači pod utjecajem alkohola su sudjelovali u 4 924 prometne nesreće u kojima su poginule 83, a ozlijeđena je 1 831 osoba, dok su u 2016. godini sudjelovali u 4 282 prometne nesreće u kojima je poginulo 67, a ozlijeđeno 1 706 osoba⁴.

Policijski službenici Policije Brčko distrikta BiH su, na području Brčko distrikta BiH, tijekom 2015. godine registrirali 1680 prekršaja upravljanja vozilom pod utjecajem alkohola, a 2016. godine 1343. Tijekom 2015. godine, na području Brčko distrikta BiH dogodile su se 404 prometne nesreće, gdje su vozači pod utjecajem alkohola sudjelovali u 47 prometnih nesreća, dok su u 2016. godini zabilježene 283 prometne nesreće, u kojima su vozači pod utjecajem alkohola sudjelovali u 47. U Brčko distriktu BiH broj poginulih osoba je u 2015. iznosio 6, što je isti broj kao i u 2016. godini. Teško je ozlijeđeno 36 osoba u 2015. godini, dok je u 2016. godini, teško ozlijeđeno 29 osoba⁵.

Kako bi osigurali visoki nivo sigurnosti u prometu na cestama odnosno zaštitili sve sudionike u prometu, zakonodavci zabranjuju vožnju pod utjecajem alkohola, a kršenje zabrane sankcioniraju prekršajnopравnim sankcijama i drugim mjerama. U provedbi zakona najznačajniju ulogu imaju policija i nadležni sudovi.

1. PREKRŠAJ VOŽNJE POD UTJECAJEM ALKOHOLA

U Republici Hrvatskoj vozač vozila C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE i H, instruktor vožnje, mladi vozač, kao i vozač vozila B kategorije kada upravlja vozilom u profesionalne svrhe (taksisti, vozači hitne pomoći, vozači u tvrtkama i tijelima državne vlasti itd.), ne smije upravljati vozilom na cesti niti početi upravljati vozilom ako u krvi ima alkohola. Vozač vozila kategorije A1, A2, A, B, BE, F, G i AM⁶ ne smije upravljati vozilom na cesti niti početi upravljati vozilom ako u krvi ima alkohola iznad 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka⁷. Smatrat će se da je vozač počeo upravljati vozilom ako

⁴ Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova, Glavno tajništvo, Služba za strateško planiranje, analitiku i razvoj, dopis broj: 511-01-142-sl/17 od 9. veljače 2017.

⁵ Izvještaj Jedinice prometne policije, Policije Brčko distrikta BiH za 2016.

⁶ Kategorije vozila propisane su odredbama čl. 217. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, (dalje: ZSPC), Narodne novine (dalje: NN), broj 80/13., 158/13., 92/14., 64/15., pri čemu u B kategoriju spadaju motorna vozila, osim vozila AM, A1, A2, A, F i G kategorije čija najveća dopuštena masa ne prelazi 3.500 kg i koja su dizajnirana i konstruirana za prijevoz ne više od 8 putnika, ne računajući sjedalo za vozača; motorna vozila ove kategorije mogu biti u kombinaciji s priključnim vozilom čija najveća dopuštena masa ne prelazi 750 kg. Ne dovodeći u pitanje odredbe propisa o tipnom odobrenju vozila o kojima je riječ, motorna vozila u ovoj kategoriji mogu se kombinirati s priključnim vozilom čija je najveća dopuštena masa veća od 750 kg, pod uvjetom da najveća dopuštena masa ove kombinacije vozila nije veća od 4 250 kg. U slučaju da je najveća dopuštena masa takve kombinacije vozila veća od 3 500 kg, takvom kombinacijom vozač može upravljati samo nakon što je položio vozački ispit za tu kombinaciju vozila iz nastavnog predmeta Upravljanje vozilom. Instruktor vožnje u autoškoli može biti osoba sa zanimanjem instruktora vožnje koja ima najmanje tri godine vozačku dozvolu za vozila B kategorije i kojoj je izdana dozvola instruktora vožnje određene kategorije te koja je navršila 24 godine starosti. Mladi vozač je vozač u dobi do 24 godine (čl. 2. st. 1. t. 69. i čl. 203. st. 4. ZSPC-a).

⁷ U zapisniku o ispitivanju količine prisutnog alkohola u organizmu, zbog mogućih dopuštenih grešaka u mjerenju, ispitivanjem utvrđena količina prisutnog alkohola u organizmu se umanjuje za 0,1 g/kg odnosno

je pokrenuo vozilo s mjesta⁸. Smatrat će se da vozač ima alkohola u krvi ako je njegova prisutnost utvrđena analizom krvi i urina ili analizom krvi⁹, mjerenjem količine alkohola u litri izdahnutog zraka¹⁰, liječničkim pregledom ili drugim metodama i aparatima.

U Brčko distriktu BiH vozač ne smije upravljati vozilom u prometu na cestama, niti početi upravljati vozilom ako je pod djelovanjem alkohola. Međutim, zakonom se propisuje da će se smatrati da je vozač pod djelovanjem alkohola za kojeg se analizom krvi ili krvi i urina ili drugom metodom mjerenja količine alkohola u organizmu utvrdi da količina alkohola u krvi iznosi više od 0,3 g/kg, ili ako je prisutnost alkohola u organizmu utvrđena odgovarajućim sredstvima ili aparatima za mjerenje alkoholiziranosti, što odgovara količinama većim od 0,3 g/kg, ili kod koga se, bez obzira na količinu alkohola u krvi, stručnim pregledom utvrdi da pokazuje znakove poremećenosti izazvane djelovanjem alkohola. Također, smatrat će se da su pod djelovanjem alkohola osobe za koje se analizom krvi ili krvi i urina ili drugom metodom mjerenja količine alkohola u organizmu utvrdi da količina alkohola u krvi iznosi više od 0,0 g/kg, ili ako je prisutnost alkohola u organizmu utvrđena odgovarajućim sredstvima ili aparatima za mjerenje alkoholiziranosti, što odgovara količinama većim od 0,0 g/kg, ili kod kojih se, bez obzira na količinu alkohola u krvi, stručnim pregledom utvrdi da pokazuju znakove poremećenosti izazvane djelovanjem alkohola i to: vozač motornog vozila kategorije C, CE, D i DE i vozači potkategorije C1, C1E i D1 i D1E - za vrijeme upravljanja vozilom te kategorije; vozač vozila kojim se obavlja javni prijevoz - za vrijeme obavljanja javnog prijevoza tim vozilom; vozač vozila kome je upravljanje vozilom osnovno zanimanje - za vrijeme upravljanja vozilom obavljajući poslove tog zanimanja; instruktor vožnje za vrijeme osposobljavanja kandidata za vozača u praktičnom upravljanju vozilom; kandidat za vozača za vrijeme obuke u praktičnom upravljanju vozilom; vozač koji ima manje od 21 godine starosti ili manje od tri godine vozačkog iskustva.¹¹

odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka (čl. 24. st. 4. Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika u obavljanju poslova nadzora i upravljanja prometom na cestama, NN broj 141/11, dalje: Pravilnik).

⁸ "Među ostalim, odlučna činjenica je i je li počinitelj upravljao motornim vozilom (radi se o mopedu). Iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da prvostupanjski sud odlučnu okolnost da je okrivljenik upravljao motornim vozilom smatra utvrđenom iz činjenice da je na mopedu, koji je bio u stanju mirovanja i na kojem je okrivljenik sjedio, bio upaljen motor. Pritom se prvostupanjski sud nije pozvao ni na jednu konkretnu odredbu Zakona o sigurnosti prometa na cestama, unatoč tome što tvrdi da se upravo u smislu toga Zakona smatra da je vozač počeo upravljati vozilom ako je na vozilu bio upaljen motor. Međutim, odredbom članka 199. stavak 3. Zakona o sigurnosti prometa na cestama propisano je: "Smatrat će se da je vozač počeo upravljati vozilom ako je pokrenuo vozilo s mjesta". Imajući na umu prethodno citiranu zakonsku odredbu, Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske stajališta je da je prvostupanjski sud olako zaključivao o odlučnoj činjenici upravljanja motornim vozilom, tim više kada se ima na umu da iz iskaza svjedoka policijskog službenika, koji je utvrdio inkriminirani prekršaj, proizlazi da je "uočio moped na kojem je sjedio vozač, moped je imao uključen motor i s obzirom da na mopedu nisu bili spušteni nogari, ocijenio sam da vozač upravo ima namjeru s tim mopedom krenuti. Ja sam se zaustavio i spriječio sam vozača da se uključi u promet" pa je s obzirom na navedeno, predmetnu činjenicu trebalo utvrđivati i cijjeniti s više pažnje"., Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, presuda broj: Pž-1371/12.

⁹ Pravilnik o uvjetima i načinu uzimanja krvi i urina od okrivljenika i drugih osoba te o uvjetima koje ovlaštene ustanove i tijela moraju ispunjavati da bi mogle obavljati poslove analize krvi i urina, NN broj 86/14.

¹⁰ Niti prema odredbama ZSPC-a niti prema odredbama Pravilnika, policijski službenici ne moraju biti posebno osposobljeni za rukovanje mjernim uređajem, niti im mora biti izdano uvjerenje o osposobljenosti za obavljanje tih poslova.

¹¹ Član 174. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik BiH,

2. PREKRŠAJNOPRAVNE SANKCIJE ZBOG PREKRŠAJA VOŽNJE POD UTJECAJEM ALKOHOLA

Opća svrha propisivanja i izricanja ili primjene svih prekršajnopравnih sankcija jest da svi građani poštuju pravni sustav i da nitko ne počini prekršaj, te da se počinitelji prekršaja ubuduće tako ponašaju¹².

U Republici Hrvatskoj prekršajnopравne sankcije koje se mogu propisati zakonom kojim se propisuje prekršaj i koje se mogu izreći odnosno primijeniti prema počinitelju prekršaja su sljedeće: kazna (novčana i zatvor) i zaštitne mjere. Novčanom kaznom u iznosu od 700,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač i instruktor vožnje ako u krvi ima alkohola do 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka. Novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 do 3.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač i instruktor vožnje ako u krvi ima alkohola iznad 0,50 do 1,00 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka. Novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 do 5.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač i instruktor vožnje ako u krvi ima alkohola iznad 1,00 do 1,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka. Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 15.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju do 60 dana kaznit će se za prekršaj vozač i instruktor vožnje ako u krvi ima alkohola iznad 1,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka. Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 15.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju do 60 dana kaznit će se za prekršaj vozač i instruktor vožnje ako je pod utjecajem droga ili lijekova. Novčanom kaznom u iznosu od 500,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač bicikla i zaprežnog vozila ako u krvi ima alkohola iznad 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka ili ako je pod utjecajem droga ili lijekova. Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju do 60 dana kaznit će se za prekršaj vozač motornog vozila i instruktor vožnje koji odbije podvrgnuti se ispitivanju ili liječničkom pregledu odnosno uzimanju krvi ili krivi i urina (čl. 199. st. 5-10. i čl. 282. st. 9. ZSPC-a).

U Brčko distriktu BiH za počinjeni prekršaj počinitelju prekršaja se mogu izreći sankcije: a) novčana kazna, b) uvjetna osuda, c) ukor i d) zaštitne mjere. Za prekršaj se mogu izreći i sljedeće mjere: a) oduzimanje imovinske koristi; b) obaveza nadoknade štete; c) kazneni bodovi i d) oduzimanje slobode radi naplate novčane kazne.¹³

Kada je u pitanju promet, novčanom kaznom u iznosu od 100,00 KM do 300,00 KM kaznit će se za prekršaj: vozač koji upravlja ili počne upravljati vozilom u prometu na putu ili instruktor vožnje dok osposobljava kandidata za vozača u praktičnom upravljanju vozilom, kod kojeg se utvrdi količina alkohola u krvi preko 0.8 g/kg do 1.5 g/kg, te vozač koji upravlja ili počne upravljati vozilom u prometu na cestama ili instruktor vožnje dok osposobljava kandidata za vozača u praktičnom upravljanju vozilom, kod kojeg se utvrdi količina alkohola u krvi preko 0.8 g/kg do 1.5 g/kg; gdje će mu se uz kaznu izreći zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od jedan mjesec do četiri mjeseca. Također, za navedene prekršaje u kojima je izazvana prometna nesreća, počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u

broj 6/06., 75/06., 44/07., 84/09., 48/10., 18/13., 08/17.).

¹² Milivojević-Antoliš, L., O brojnosti prekršaja i prekršajnopравnih sankcija u Republici Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 19, broj 1-2/2012, str. 279.

¹³ Zakon o prekršajima Brčko distrikta BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, broj: 24/7., 6/12. i 11/12.

iznosu od 300,00 KM do 1.000,00 KM, a vozaču će se uz kaznu izreći i zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od jednog mjeseca do šest mjeseci. Osim novčane kazne, vozaču ili instruktoru vožnje određuju se i dva kaznena boda.¹⁴ Isto tako, novčanom kaznom u iznosu od 50,00 KM do 250,00 KM kaznit će se za prekršaj: vozač koji upravlja ili počne upravljati vozilom u prometu na cestama ili instruktor vožnje dok osposobljava kandidata za vozača u praktičnom upravljanju vozilom, kod kojeg se utvrdi da količina alkohola u krvi prelazi količinu preko 0,3 g/kg do 0.8 g/kg i ako je prekršajem izazvana neposredna opasnost za drugog sudionika u prometu, ili prouzrokovana prometna nesreća, počinitelj prekršaja kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 100,00 KM do 300,00 KM i odredit će mu se jedan ili dva kaznena boda, a ako je počinitelj prekršaja vozač motornog vozila, može se izreći i zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju do dva mjeseca.¹⁵

Tablica 1: Ukupan broj podnesenih zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i izdatih prekršajnih naloga, broj prekršaja i prijavljenih osoba, te broj riješenih zahtjeva na sudu, po evidenciji Policije Brčko distrikta BiH za razdoblje od 2014. do 2016. godine¹⁶

Godina	2014.	2015.	2016.
Ukupno podneseno zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i izdatih prekršajnih naloga	27 898	23 390	20 467
Broj prekršaja	29 459	27 222	22 371
Broj prijavljenih osoba	27 900	23 400	20 473
Broj riješenih zahtjeva na sudu	502	516	271

Tablica 2: Ukupan broj isključenih vozača iz prometa i broj isključenih vozača iz prometa zbog upravljanja vozilom pod utjecajem alkohola od strane Policije Brčko distrikta BiH za razdoblje od 2014. – 2016.¹⁷

Godina	2014.	2015.	2016.
Ukupan broj isključenih vozača iz prometa	2 614	2 581	2 775
Broj isključenih vozača iz prometa zbog upravljanja vozilom pod utjecajem alkohola	1 906	1 680	1 343

¹⁴ Član 235. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama BiH.

¹⁵ Ibid., član 236.

¹⁶ Izvještaj Jedinice prometne policije, Policije Brčko distrikta BiH, za 2016. godinu.

¹⁷ Ibid.

3. ZAŠTITNA MJERA ZABRANE UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM

Zaštitne mjere su našle svoje mjesto u većini suvremenih prekršajnih zakonodavstava uspostavljajući dualistički sustav prekršajnopравnih sankcija¹⁸. Svrha zaštitnih mjera je otklanjanje uvjeta koji omogućavaju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja¹⁹. Kriterij za izricanje zaštitne mjere, uz težinu počinjenog prekršaja, je opasnost počinitelja.²⁰

U Republici Hrvatskoj zaštitna mjera ne smije se izreći ako nije u razmjeru s težinom počinjenog prekršaja i prekršaja koji se mogu očekivati, kao i sa stupnjem počiniteljeve opasnosti (čl. 51. a Prekršajnog zakona²¹). Zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od jednog mjeseca do dvije godine²² sud može izreći počinitelju prekršaja protiv sigurnosti prometa kad postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom ugroziti sigurnost prometa²³. Zabrana se izriče u odnosu na sve vrste ili kategorije ili u odnosu na samo određene vrste ili kategorije motornih vozila. Izrečena mjera počinje teći sljedećim danom kada je okrivljeniku nadležno tijelo uredno dostavilo obavijest o upisu izrečene mjere u evidenciju izdanih vozačkih dozvola, a vrijeme provedeno na izdržavanju zatvora ne uračunava se u vrijeme trajanja mjere. Ako okrivljenik ne postupi prema izrečenoj zaštitnoj mjeri, kad je izrečena uz uvjetnu osudu, sud može opozvati uvjetnu osudu (čl. 46. st. 4. PZ-a). Vrijeme privremenog oduzimanja vozačke dozvole uračunat će se u vrijeme zabrane upravljanja motornim vozilom. Zabrana upravljanja motornim vozilom izrečena osuđeniku koji ima stranu dozvolu za upravljanje motornim vozilom sastoji se u zabrani njezina korištenja na području Republike Hrvatske kao i u zabrani izdavanja mu vozačke dozvole Republike Hrvatske. Ako

¹⁸ Veić, P., Prekršajni zakon, Dužević&Kršovnik, Rijeka, 2012., str. 87.

¹⁹ Jović, M., Pojam i vrste prekršajnih sankcija, Pravne teme, god. 4, broj 8, Novi Pazar, str. 199.

²⁰ Josipović, I, Tripalo, D., Korotaj, G., Klarić, G., Rašo, M., Komentar Prekršajnog zakona, Narodne novine, Zagreb, 2014., str. 100.

²¹ Prekršajni zakon, NN, broj 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., dalje: PZ; Načelo razmjernosti kod izricanja zaštitne mjere proizlazi iz ustavne odredbe prema kojoj svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju (čl. 16. Ustava Republike Hrvatske, NN 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10., 5/14.).

²² Budući da je zakonodavac za sve slučajeve odnosno neovisno o tome kolika je koncentracija alkohola kod vozača utvrđena i radi li se o recidivistu, omogućio da se zaštitna mjera izreče u trajanju od 1 do 24 mjeseca, Ministarstvo unutarnjih poslova je, dopisom klasa: 210-01/17-01/37, urbroj: 511-01-51-17-1 od 8. ožujka 2017., izdalo smjernice da se za vozača i instruktora vožnje koji upravlja ili počne upravljati vozilom ako u krvi ima alkohola iznad 1,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos ml/l, kod prvog prekršaja predloži zaštitna mjera u trajanju od 6 mjeseci, kod drugog u trajanju od 12 mjeseci, te kod trećeg prekršaja u trajanju od 24 mjeseca. U citiranom dopisu navedeno je da se od smjernica u pojedinom slučaju može odstupiti ako za to postoje razlozi. Prethodno je 2015. godine, uz tiskano izdanje Zakona o sigurnosti prometa na cestama, sa priložima (priredili: Batur, G., Trivunović, V., Čop, R.). Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske preporučilo duljinu zaštitne mjere s obzirom na stupanj alkoholiziranosti i okolnost radi li se o ponavljanju istovrsnog prekršaja (str. 445.-447.) Ove preporuke su važne za ujednačeno postupanje ustrojstvenih jedinica Ministarstva unutarnjih poslova u sankcioniranju svih prometnih prekršaja.

²³ Izmjenama i dopunama PZ-a (NN 39/13.) ispravljen je nedostatak dosadašnje odredbe prema kojoj se opasnost odnosila na ponovno počinjenje istog prekršaja te je sada pretpostavka za izricanje ove mjere počinitelju prekršaja protiv sigurnosti prometa opasnost da će upravljajući motornim vozilom ugroziti sigurnost prometa. Na zaključak o opasnosti od budućeg ugrožavanja sigurnosti prometa ukazuju ranija kažnjavanja za prekršaje ili kaznena djela u prometu, odnos počinitelja prema konkretnom prekršaju, te okolnosti samog prekršaja odnosno činjenica je li uz vožnju u alkoholiziranom stanju osoba skrivila i prometnu nesreću ili u stjecaju počinila i drugi prometni prekršaj ili druge prometne prekršaje.

protiv presude kojom je izrečena mjera nije podnesena žalba, mjera počinje teći od dana pravomoćnosti presude. Ako je protiv presude podnesena žalba o kojoj je odlučivao žalbeni sud, mjera počinje teći od uredne dostave drugostupanjske odluke osuđeniku (čl. 58. PZ-a).

Kada je za prekršaj propisana novčana kazna iznad 2.000,00 do 5.000,00 kuna, može se počinitelju obvezatnim prekršajnim nalogom (dalje: OPN)²⁴ izreći i zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom odnosno korištenje strane dozvole za upravljanje motornim vozilom na području Republike Hrvatske. Zaštitna mjera se može izreći OPN-om i kada je propisana novčana kazna iznad 5.000,00 kuna, ali tada se kazna može izreći samo u iznosu do 5.000,00 kuna. Za prekršaje u stjecaju OPN se može izdati samo kada su za sve prekršaje ispunjeni uvjeti za primjenu OPN-a. OPN se ne može izdati počinitelju koji je u vrijeme počinjenja prekršaja bio maloljetnik. Protiv OPN-a okrivljenik može izjaviti prigovor, a žalba protiv presude kojom je odlučeno o prigovoru nije dopuštena. Ako je u stjecaju počinjen neki prekršaj za koji se ne može izreći OPN, policija može, kada je prekršaj utvrđen neposrednim opažanjem ili upotrebom propisanih tehničkih uređaja ili provođenjem odgovarajućih propisanih laboratorijskih analiza i vještačenja, izdati prekršajni nalog (dalje: PN). Ako je protiv PN-a podnesen prigovor, sud će PN staviti izvan snage i provesti prekršajni postupak u kojem nije vezan zabranom *reformatio in peius* (čl. 202. st. 2., čl. 229. st. 2., čl. 233. st. 1., čl. 238. st. 9. i 12. PZ-a, čl. 239. st. 1.-4., čl. 244. st. 1. i 3. PZ-a).

Izvršenje pravomoćno izrečene zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom provodi se upisom u evidenciju o izdanim vozačkim dozvolama (čl. 297. st. 1. ZSPC-a).

Kršenje zabrane, neovisno o kazni koja je izrečena počinitelju i neovisno o eventualnom opozivu uvjetne obveze, propisano je kao poseban prekršaj za koji se može izreći novčana kazna u iznosu od 5.000,00 do 15.000,00 kuna ili kazna zatvora u trajanju do 60 dana (čl. 289. st. 4. ZOSPC-a).

Za potrebe analize rada policije i suda odnosno praktične primjene i učinaka PZ-a u pogledu zaštitne mjera zabrane upravljanja motornim vozilom zbog vožnje pod utjecajem alkohola, u nastavku teksta prikazuje se rad policije (Policijska postaja Brač, Policijska postaja Hvar, Policijska postaja Mali Lošinj s Ispostavom Cres) i teritorijalno nadležnog suda (Prekršajni sud u Splitu, Stalna služba u Supetru i Stalna služba u Hvaru, Prekršajni sud u Rijeci, Stalna služba u Malom Lošinj)²⁵.

²⁴ Odredbe o ovlaštenicima za izdavanje obveznog prekršajnog naloga i prekršajnog naloga (među kojima je i Ministarstvo unutarnjih poslova kao tijelo državne uprave) i uvjetima za izdavanje obaveznog prekršajnog naloga sadržane su u čl. 109. st. 1.–2. i čl. 229. PZ-a).

²⁵ Izvor podataka: Policijska uprava splitsko-dalmatinska, dopis broj: 511-12-01-2182/17 od 17. 2. 2017. i Policijska postaja Mali Lošinj s Ispostavom Cres, dopis broj: 511-09-26-sl/17 od 15. 3. 2017.

Tablica 3: Zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom zbog vožnje pod utjecajem alkohola izrečene od strane PP Brač, PP Hvar i PP Mali Lošinj s Ispostavom Cres za razdoblje od 2014. do 2016. i odluke suda po prigovorima protiv izrečenih zaštitnih mjera

Ustrojstvena jedinica	IZREČENO ZM S (O)PN	PRIGOVORI NA (O)PN S IZREČENOM ZM				
		ZAPRIMLJENO PRIGOVORA	RJEŠENJE PRIGOVORA			
			POTVRĐENO	PREINAČENO NA KRAĆI ROK	UKINUTO	U RJEŠAVANJU
PP Brač	348	186	24	60 ²⁶	74 ²⁷	28
PP Hvar	32	20	2 ²⁸	4 ²⁹	12	2
PP Mali Lošinj	193	82	10	13	48 ³⁰	11

²⁶ Vozačici kojoj je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,23 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka, zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom "B" kategorije u trajanju od 3 mjeseca preinačena je na vrijeme od 1 mjeseca, uz obrazloženje da je okrivljenica "očito svjesna težine prekršaja koji je počinila, pa Sud drži da će se izricanjem zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom "B" kategorije u trajanju od 1 mjeseca postići svrha te zaštitne mjere te će se otkloniti uvjeti koji poticajno djeluju na počinjenje ovog prekršaja", presuda broj Pp P-6935/16 od 2. 12. 2016.

²⁷ Vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 0,90 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka, ukinuta je izrečena zaštitna mjera uz obrazloženje da je "okrivljenik očito svjestan težine prekršaja kojeg je počinio, pa Sud drži da okrivljenik, zbog te njegove svijesti o štetnosti djela, ne predstavlja opasnost za sigurnost prometa i iz navedenih razloga donio je odluku kojom ukida zaštitnu mjeru", presuda broj 22 Pp P-6933/16 od 4. 11. 2016.

²⁸ Nekažnjavanom vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,64 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka, zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom "B" kategorije u trajanju od 6 mjeseci, sud je potvrdio, uz obrazloženje da je izrečena mjera "primjerena svim okolnostima počinjenog prekršaja i opasnosti ponavljanja istog", presuda broj 39 Pp Pž-3/16 od 16. 5. 2016.

²⁹ Vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,28 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka, zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom "B" kategorije u trajanju od 3 mjeseca, sud je preinačio na vrijeme od 1 mjeseca, uz obrazloženje da je "okrivljeni kritične prigode bio u visokom stupnju alkoholiziranosti te je predstavljao opasnost za sudionike u prometu i za samog sebe, pa se izricanje ove mjere drži opravdanom, držeći da će se istom postići cilj i svrha kažnjavanja kako okrivljenik ubuduće ne bi ponovno počinio ovakav prekršaj", presuda broj Pp P-7451/16-5 od 12. 1. 2017.

³⁰ Vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,36 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka, ukinuta je izrečena zaštitna mjera uz obrazloženje da je sud "cijenio iskreno priznanje prekršaja i dosadašnju nekažnjavanost. Sud je okrivljeniku izrekao novčanu kaznu ispod Zakonom propisanih kazni, kao i ukinuo mu zaštitnu mjeru, obzirom na njegovo dosadašnje ponašanje u prometu, smatrajući da će se i takvom kaznom, a bez izricanja zaštitne mjere, postići svrha kažnjavanja, odnosno da okrivljenik ubuduće neće činiti iste ili slične prekršaje u prometu na cestama", presuda broj 35.Pp P-4870/16-2 od 29. 9. 2016.

Tablica 4: Sudske odluke po optužnim prijedlozima (OP) PP Brač i PP Hvar protiv vozača zatečenih u vožnji s koncentracijom alkohola u krvi iznad 1,50 k/kg odnosno ml/l

Ustrojstvena jedinica	UKUPNO OPS PREDLOŽENOM ZM	PRAVOMOĆNA SUDSKA PRESUDA PS I VPS			
		PRIHVATIO ZM	PRIHVATIO ZM U KRAĆEM TRAJANJU	ODBIO ZM	U RJEŠAVANJU
PP Brač	2	-	-	2	-
PP Hvar	24	1 ³¹	11	5 ³²	7
PP Mali Lošinj	30	10 ³³	7	13	-

U promatranom razdoblju PP Brač nije podnijela niti jednu žalbu protiv sudske odluke, PP Hvar je izjavila jednu žalbu koja nije riješena, dok je PP Mali Lošinj podnijela 2 žalbe koje su rezultirale izricanjem zaštitne mjere u duljem trajanju u odnosu na izrečene zaštitne mjere u prvom stupnju (čime je u konačnici policija prihvatila zaštitne mjere u predloženom trajanju). Niti jedna od navedenih PP nije inicirala zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv pravomoćnih sudskih odluka u navedenim predmetima.

U Brčko distriktu BiH zaštitne mjere mogu se propisati samo zakonom i ta mjera se izriče u minimalnom trajanju koje je potrebno da se okrivljeni spriječi da počini sličan prekršaj, uzimajući u obzir sve bitne faktore, uključujući ali ne ograničavajući se na težinu prekršaja i njegove posljedice, stupanj odgovornosti okrivljenog, uvid u evidenciju o njegovim prethodnim prekršajima, njegovu financijsku situaciju, kao i na to je li iskazao kajanje. Sud okrivljenom može zaštitnu mjeru izreći rješenjem o prekršaju. Kada razlozi za izricanje zaštitne mjere prestanu postojati, zaštitna mjera se opoziva. Ovlašteni organ može prekršajnim

³¹ Sud je izrekao zaštitnu mjeru u trajanju od 3 mjeseca za "B" kategoriju vozila, nekažnjavanom vozaču osobnog vozila kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 2,48 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka; uz obrazloženje da je "okrivljeni kritične prigode bio u visokom stupnju alkoholiziranosti, te je predstavljao veliku opasnost za sudionike u prometu i za samog sebe, pa se primjenjivanje ove mjere drži opravdanim, držeći da će se istom postići cilj i svrha kažnjavanja kako okrivljenik ubuduće ne bi ponovno počinio ovako težak prekršaj", presuda broj Pp P-2855/16 od 6. 5. 2016.

³² Vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola od 2,11 g/kg odnosno ml/l, Sud je odbio izreći predloženu zaštitnu mjeru u trajanju od 9 mjeseci, uz obrazloženje da "ne postoje objektivne okolnosti da bi okrivljenik upravljanjem vozilom počinio ovu vrst prekršaja, a obzirom da je isti prekršajno nekažnjavan", presuda broj Pp 2. P-91/14 od 12. 5. 2014.

³³ Sud je izrekao zaštitnu mjeru u trajanju od 6 mjeseci za "B" kategoriju vozila, nekažnjavanom vozaču osobnog vozila kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,52 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka; obrazloženje je izostalo jer su se stranke odrekle prava na žalbu, presuda broj P-314/14 od 26. 5. 2015.

nalogom izreći zaštitnu mjeru u najkraćem predviđenom trajanju³⁴ (čl. 19. Zakona o prekršajima Brčko distrikta BiH)³⁵.

Kao sankcija za prekršaj počinjen u prometu, sud može okrivljenom zabraniti upravljanje motornim vozilima ili određenom vrstom motornog vozila, za razdoblje koje nije kraće od 30 dana niti duže od jedne godine. Kao sankciju za prekršaj počinjen u prometu, sud može okrivljenom uvesti ograničenja na upravljanje motornim vozilima za razdoblje koje nije kraće od 30 dana niti duže od jedne godine i to: a) zabrana upravljanja vozilom tijekom noći, b) zabrana upravljanja vozilom preko određene udaljenosti od kuće, c) ograničenje na upravljanje vozilom za vožnju do i s posla, d) ograničenje na upravljanje vozilom samo za vožnju vezanu za obavljanje posla. (čl. 22. st. 1.-2. ZP BD)

Kada je u pitanju rad policije i suda u ovom području, statistički pokazatelji ukazuju na to da je u posljednje tri godine po rješenjima suda i prekršajnim nalogima izdanim od strane policijskih službenika, izrečeno 7 020 zaštitnih mjera oduzimanja vozačke dozvole (po svim prekršajima), i to: u 2014. godini, ukupno je izrečeno 3 448 zaštitnih mjera oduzimanja vozačke dozvole, tijekom 2015. godine taj broj iznosio je 2 232, a u 2016. godini došlo je do smanjenja ovih pokazatelja i tada je izrečeno 1 340 zaštitnih mjera oduzimanja vozačke dozvole.

Zbog upravljanja vozilom pod utjecajem alkohola, po rješenju suda i primjenom zakonskih ovlaštenja od strane policijskih službenika Policije Brčko distrikta BiH, u posljednje tri godine izrečeno je 2 097 zaštitnih mjera zabrane upravljanja motornim vozilom, i to: u 2014. godini 810, u 2015. godini 694 i u 2016. godini 593 zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom.

Tablica 5: Ukupan broj izrečenih zaštitnih mjera oduzimanja vozačke dozvole po rješenjima suda i prekršajnim nalogima (po svim prekršajima) i zaštitnih mjera zabrane upravljanja motornim vozilom, zbog upravljanja pod utjecajem alkohola, po rješenju suda i primjenom zakonskih ovlaštenja policijskih službenika³⁶

Godina	2014.	2015.	2016.
Ukupan broj izrečenih zaštitnih mjera oduzimanja vozačke dozvole po rješenjima suda i prekršajnim nalogima	3 448	2 232	1 340
Zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom, zbog upravljanja pod utjecajem alkohola, po rješenju suda i primjenom zakonskih ovlaštenja policijskih službenika	810	694	593

³⁴ Odredbe o ovlaštenicima (među kojima su i policijski organi Bosne i Hercegovine ili Brčko distrikta BiH) i uvjetima za izdavanje prekršajnog naloga sadržane su u čl. 2. st. 1. toč. a. i čl. 34. ZP BD).

³⁵ Zakon o prekršajima Brčko distrikta BiH, dalje: ZP BD, (*Službeni glasnik Brčko distrikta BiH*, broj: 24/07., 06/12. i 11/12.).

³⁶ Izvještaj Jedinice prometne policije, Policije Brčko distrikta BiH, za 2016. godinu.

4. PRAVNE POSLJEDICE OSUDE ZA PREKRŠAJ VOŽNJE POD UTJECAJEM ALKOHOLA

U Republici Hrvatskoj na izvanredni nadzorni zdravstveni pregled uputit će se vozač i instruktor vožnje kod kojih je utvrđen udio alkohola u krvi viši od 1,50 g/kg, kao i vozač i instruktor vožnje koji se odbiju podvrći ispitivanju imaju li u organizmu alkohola nakon pravomoćnosti odluke o prekršaju (čl. 231. st. 4. ZSPC-a).

Pravna posljedica pravomoćne osude vozača motornog vozila za prekršaj vožnje pod utjecajem alkohola ili odbijanja testiranja na prisutnost alkohola u organizmu, na temelju određenog broja prikupljenih negativnih prekršajnih bodova je na određeno vrijeme gubitak prava na upravljanje motornim vozilom određene kategorije odnosno svih kategorija. Vozaču motornog vozila se u evidenciju upisuje: jedan negativan prekršajni bod ako je u krvi imao alkohola od 0,5 do 1 g/kg, dva negativna prekršajna boda ako je u krvi imao alkohola od 1 do 1,5 g/kg i tri negativna prekršajna boda ako je u krvi imao alkohola iznad 1,5 g/kg ili se odbio podvrći alkotestiranju. Nakon proteka dvije godine od dana pravomoćnosti odluke o prekršaju negativni prekršajni bodovi se brišu iz evidencije. Vozaču motornog vozila koji je unutar razdoblja od dvije godine prikupio devet negativnih prekršajnih bodova samo ili pretežito za prekršaje za koje su ZOSPC-om propisana tri negativna prekršajna boda, rješenjem će se izreći mjera zabrane upravljanja motornim vozilom svih kategorija u trajanju od dvanaest mjeseci. Vozaču motornog vozila koji je unutar razdoblja od dvije godine prikupio devet negativnih prekršajnih bodova pretežito za prekršaje za koje su ZOSPC-om propisana manje od tri negativna prekršajna boda, rješenjem će se izreći mjera zabrane upravljanja motornim vozilom one kategorije kojom je pretežito prikupio negativne prekršajne bodove u trajanju od devet mjeseci. Nakon što su negativni prekršajni bodovi uzeti u obzir za donošenje rješenja kojim je izrečena mjera zabrane upravljanja motornim vozilom, brišu se iz evidencije vozača. Vozaču motornog vozila kojem je izrečena mjera zabrane upravljanja motornim vozilom temeljem negativnih prekršajnih bodova i koji u narednom razdoblju od dvije godine, računajući od isteka izvršenja posljednje mjere zabrane upravljanja motornim vozilom, prikupi devet negativnih prekršajnih bodova, izreći će se mjera poništenja vozačke dozvole za upravljanje motornim vozilom svih kategorija. Nakon proteka dvije godine od isteka izvršenja mjere poništenja vozačke dozvole, vozač može ponovno pristupiti polaganju vozačkog ispita za stjecanje prava na upravljanje motornim vozilom, prema uvjetima propisanim odredbama ZOSPC-om. Navedena rješenja donosi ona policijska uprava odnosno policijska postaja koja vozača motornog vozila vodi u evidenciji. Vozač kojem je izrečena mjera zabrane upravljanja motornim vozilom ili mjera poništenja vozačke dozvole može protiv rješenja podnijeti žalbu Visokom prekršajnom sudu Republike Hrvatske u roku od osam dana od dana uručivanja rješenja (čl. 286.-287. ZOSPC-a).

U Brčko distriktu BiH oduzimanje vozačke dozvole može se izreći kao posljedica dodijeljenih kaznenih bodova u skladu s propisima o sigurnosti prometa na putevima Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta BiH. Sud ne može promijeniti broj kaznenih bodova koji se uračunavaju automatski kao rezultat odgovornosti za prekršaj u skladu s propisima o sigurnosti prometa na putevima Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta BiH (čl. 22. st. 3. ZP BD). U BiH, o izrečenim zabranama upravljanja motornim vozilima vodi se posebna evidencija prema mjestu prebivališta. Nadležni organ koji izreče zabranu upravljanja motornim vozilom o tome obavještava organ koji vodi evidenciju. Takva evidencija u Brčko distriktu BiH, vodi se u organu Vlade Brčko distrikta BiH, Odjeljenju za javni registar, Pododjeljenje za osobne

dokumente. Podatke iz ranije navedene evidencije mogu koristiti: pravosudni organi, organi koji vode prekršajni, odnosno administrativni postupak, policija, državni organi, zdravstvene ustanove, poduzeća, obrazovne ustanove i nevladine organizacije koje se bave pitanjima sigurnosti prometa na cestama, kao i poduzeća koja obavljaju javni prijevoz ili prijevoz za vlastite potrebe. U Brčko distriktu BiH, Pododjeljenje za osobne dokumente provodi cjelokupne radnje u vezi provođenja zaštitnih mjera zabrane upravljanja motornim vozilom, koje se odnose na obavještanje vozača, te oduzimanje i deponiranje vozačke dozvole. Zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom provodi se tako da se od vozača oduzima vozačka dozvola i deponira je se dok zabrana traje. Trajanje zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom računa se od dana deponiranja vozačke dozvole. Vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne računa se u vrijeme trajanja zabrane upravljanja motornim vozilom. Vozač kojem je, odlukom nadležnog organa, zabranjeno upravljanje motornim vozilom ne smije u prometu na cestama upravljati motornim vozilom za vrijeme trajanja zabrane, odnosno za vrijeme za koje mu je vozačka dozvola oduzeta. Ako vozač koji ima stranu vozačku dozvolu na teritoriju Brčko distrikta BiH, učini prekršaj za koji je zakonom predviđeno da se mora ili može izreći zabrana upravljanja motornim vozilom, tom vozaču, umjesto zabrane upravljanja motornim vozilom, može se izreći zabrana korištenja strane vozačke dozvole u istom trajanju. Zabrana korištenja strane vozačke dozvole je zabrana vozaču kome je izrečena da na teritoriju Brčko distrikta BiH upravlja motornim vozilom one kategorije ili onih kategorija na koje se zabrana odnosi³⁷.

5. ZAKLJUČAK

U Republici Hrvatskoj bilježi se veliki broj prekršaja vožnje pod utjecajem alkohola, kao i veliki broj prometnih nesreća s teškim posljedicama koje skrivaju alkoholizirani vozači. Zakonodavac je uveo dualistički model prekršajnog sankcioniranja vožnje pod utjecajem alkohola: kaznom i zaštitnom mjerom. Kazne (novčana kazna i zatvor) su propisane u odgovarajućem rasponu kako bi se kazna mogla individualizirati i kako bi se njome mogla postići opća i posebna svrha kažnjavanja. Zakonodavac je propisao i odgovarajuće pravne posljedice za vozače koji su kažnjeni za vožnju pod utjecajem alkohola. Odredbu prema kojoj osobe kojima je poništena vozačka dozvola mogu pristupiti ponovnom polaganju vozačkog ispita, treba postrožiti tako da se za višestruke recidiviste propiše trajno poništenje vozačke dozvole. Zakonsko rješenje prema kojem je izricanje zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom fakultativno, a kako je vidljivo iz prakse, dovodi do bitno različitih sankcija u istim ili vrlo sličnim situacijama, te se vozačima daje loša poruka kako mogu izbjeći odgovarajuću sankciju za njihovo opasno kršenje zakona. Kako bi se onemogućilo da najteži i najopasniji delinkventi izbjegniju zasluženu sankciju, te kako bi se povećala razina sigurnosti u prometu, trebalo bi za kažnjavane vozače koji su počinili prekršaj vožnje pod utjecajem alkohola ili se odbili podvrci alkokotestiranju, odnosno - za nekažnjavane vozače koji su zatečeni kako upravljaju vozilom uz količinu alkohola iznad 1,50 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka - propisati obvezatni minimum u kojem se zaštitna mjera izriče³⁸. Postizanju potrebne razine

³⁷ Članak 248. Zakona o osnovama prometa na cestama BiH.

³⁸ Prijašnji Zakon o sigurnosti na cestama, NN 105/04. je u čl. 199. st. 7., za vozače koji su u organizmu imali alkohola iznad 1,50 g/kg ili opojnu drogu ili su se odbili podvrci testiranju na opojna sredstva, propisivao obliogatornu zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od najmanje 6 mjeseci.

kaznene politike svoj doprinos može i mora dati i policija koja je ovlaštena izjavljivati žalbe u predmetima gdje smatra da izrečena prvostupanjska presuda odnosno odluka o prekršaj-nopravnoj sankciji nije odgovarajuća svrsi prekršajnog postupka, slijedom čega će Visoki prekršajni sud biti u prilici unificirati prekršajne sankcije (čl. 26. Zakona o sudovi-ma³⁹). Naime, podnošenjem optužnog prijedloga i predlaganjem zaštitne mjere ne prestaje uloga policije u prekršajnom postupku odnosno policija je ovlaštena (ima pravo i dužnost) uložiti žalbu kada smatra da je izricanje zaštitne mjere neopravdano odbijeno, a to je praktički slučaj u svim postupcima kada je podnošenje optužnog prijedloga obvezno jer je teško zamisliti situaciju da iz prometa na određeno vrijeme nije potrebno isključiti osobu koja je zatečena kako upravlja vozilom s koncentracijom alkohola iznad 1,50 g/kg⁴⁰ ili se odbila podvrći alkotestiranju; te u slučajevima kada je u vožnji pod utjecajem alkohola zatečena osoba koja je već kažnjavana za istovrsni prekršaj⁴¹. Istovremeno, potrebno je poraditi na ažurnijem radu prekršajnih sudova.

Problem koji nastaje zbog činjenice da u određenim slučajevima (kada se izriče OPN) sudovi, prema mišljenju autora, neopravdano ukidaju ili ublažavaju zaštitnu mjeru koju je

³⁹ Zakon o sudovima, Narodne novine, broj 28/13., 33/15., 82/15., 82/16.

⁴⁰ U citiranom dopisu MUP-a (bilješka 22), navodi se obveza aktivnog učešća ovlaštenog tužitelja odnosno nalaže policiji ulaganje žalbe u slučajevima kada je utvrđeno "znatnije odstupanje u pogledu vrste i trajanja zaštitne mjere".

⁴¹ Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske u svojoj praksi je iskazao jasan stav o opasnosti vožnje pod utjecajem alkohola iznad 1,50 k/kg ili ml/l odnosno nužnosti da se počinitelj prekršaja pod takvim utjecajem alkohola na određeno vrijeme onemogućiti da kao vozač sudjeluje u prometu:

- potvrđujući prvostupanjsku presudu kojom su okrivljeniku izrečena novčana kazna od 3000,00 kuna i zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilima "B" kategorije u trajanju od 4 mjeseca, u obrazloženju je naveo da je uzeo u obzir "i posebno visoku koncentraciju alkohola u organizmu okrivljenika kritične prigode od 1.84 g/kg", zaključujući da će se "izrečenom kaznom ostvariti svrha kažnjavanja i preventivno utjecati na okrivljenika da ubuduće poštuje prometna pravila.", presuda broj Pž-4008/2010 od 2.10.2012.;

- preinačivši presudu Prekršajnog suda u Bjelovaru, kojom je sud okrivljeniku odbio izreći zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom "B" kategorije, zbog upravljanja vozilom pod utjecajem alkohola od 1,69 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka, tako da je kažnjavanom okrivljeniku izrekao navedenu mjeru u trajanju od 6 mjeseci, naveo je: "Okrivljeni je počinio prekršaj koji predstavlja teži oblik kršenja prometne discipline, ne vodeći računa o drugim sudionicima u prometu, pri čemu način izvršenja, veoma visoka koncentracija alkohola, u velikoj mjeri doprinose stupnju ugrožavanja potencijalnih sudionika u prometu. Stoga i ovaj Sud smatra opravdanim onemogućiti okrivljeniku sudjelovanje u prometu primjenom navedene zaštitne mjere u duljem vremenskom trajanju, kako bi se u potpunosti ostvarila svrha specijalne i generalne prevencije". - presuda broj Pž-1840/15 od 3. 11. 2016.;

- preinačivši presudu Prekršajnog suda u Bjelovaru, kojom je sud odbio izreći zaštitnu mjeru te je kažnjavanom okrivljeniku, kojom je utvrđena koncentracija alkohola od 1,68 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka, izrekao zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom "B" kategorije u trajanju od 6 mjeseci, naveo je: "Okrivljenik je počinio djelo prekršaja koje predstavlja teži oblik kršenja prometne discipline, što upućuje na opasnost da bi mogao ponoviti prekršaj, pa je potrebno na određeno vrijeme onemogućiti okrivljeniku sudjelovanje u prometu kao vozaču "B" kategorije primjenom zaštitne mjere, kako bi se u potpunosti ostvarila svrha specijalne i generalne prevencije". - presuda broj Pž-908/16, od 6. 4. 2016.

- preinačivši presudu Prekršajnog suda u Zadru, kojom je okrivljeniku izrečena zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom, "B" kategorije, u trajanju od 1 mjeseca zbog upravljanja pod utjecajem alkohola od 2,02 g/kg odnosno ml u litri izdahnutog zraka, tako da je kažnjavanom okrivljeniku izrekao navedenu mjeru u trajanju od 6 mjeseci, naveo je: "Upravljaajući vozilom "B" kategorije, pod utjecajem alkohola visoke koncentracije, okrivljeni je počinio jedan od najtežih prometnih prekršaja, koji prekršaj predstavlja veliku opasnost za sve sudionike u prometu i imovinu."- presuda broj Pž-541/2016 od 8. 3. 2016.

izrekla policija, a policija protiv odluke suda ne može izjaviti žalbu, moguće je i potrebno otklanjati korištenjem izvanrednog pravnog lijeka zahtjeva za zaštitu zakonitosti i to tako da policija od Državnog odvjetništva Republike Hrvatske zatraži u takvim slučajevima da pred Vrhovnim sudom izjavi navedeni pravni lijek (čl. 220. PZ-a). Navedeni nedostatak moguće je ispraviti i tako da se zakonom dopusti žalba policiji ako je sud izmijenio sankciju izrečenu OPN-om.

U Brčko distriktu BiH, kao sankciju za prekršaj počinjen u prometu, sud može okrivljenom zabraniti upravljanje motornim vozilima ili određenom vrstom motornog vozila, za razdoblje koje nije kraće od 30 dana niti duži od jedne godine. Zanimljivo i korisno zakonsko rješenje u zakonodavstvu Brčko distrikta BiH, koje bi se moglo ugraditi i u zakonodavstvo Republike Hrvatske, jest da kao sankciju za prekršaj počinjen u prometu, sud može okrivljenom uvesti ograničenja na upravljanje motornim vozilima za razdoblje koje nije kraće od 30 dana niti duže od jedne godine, kroz zabrane u određenim vremenskim intervalima i putnim pravcima, kao što su: zabrana upravljanja vozilom tijekom noći; zabrana upravljanja vozilom preko određene udaljenosti od kuće; ograničenje na upravljanje vozilom za vožnju do i s posla; ograničenje na upravljanje vozilom samo za vožnju vezanu za obavljanje posla.

LITERATURA

1. Batur, G., Trivunović, V., Čop, R. (2015). *Zakon o sigurnosti prometa na cestama*, Zagreb, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske.
2. Josipović, I., Tripalo, D., Korotaj, G., Klarić, G., Rašo, M. (2014.) *Komentar Prekršajnog zakona*, Narodne novine, Zagreb, str. 100.
3. Jović, M., *Pojam i vrste prekršajnih sankcija*, Pravne teme, god. 4, broj 8, Novi Pazar, str. 189.-215.
4. Milivojević-Antoliš, L., *O brojnosti prekršaja i prekršajnopравnih sankcija u Republici Hrvatskoj*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 19, broj 1-2/2012, str. 275.-306.
5. Moslavac, B. (2015) *Obijesno i grubo kršenje prometnih propisa uz nesposobnost za (sigurnu) vožnju zbog prekomjerne alkoholiziranosti*, Hrvatska pravna revija, broj 3, Inženjerski biro, Zagreb, str. 76.-88.
6. Pavišić, B., Matiša, T., Klauda, S., Čop, R. (2015). *Komentar Zakona o sigurnosti prometa na cestama*, Vizura, Zagreb, 2015.
7. Pavlović, Š. (2014). *Zakon o sigurnosti prometa na cestama*, Inženjerski biro, Zagreb, 2004., str. 175.
8. Poredoš, D. i dr., *Alkohol i promet*, Policija i sigurnost broj 5-6, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, 2004., str. 212.
9. Veić, P. (2012). *Prekršajni zakon*, Dužević&Kršovnik, Rijeka.
10. Zuber, N., *Vožnja visokog rizika - vožnja pod utjecajem alkohola*, www.sigurno-voziti.net (uvid ostvaren 14. veljače 2017.).
11. *Ustav Republike Hrvatske*, NN 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10., 5/14.
12. *Zakon o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini*, Službeni glasnik BiH, broj 6/06., 75/06., 44/07., 84/09., 48/10., 18/13., 08/17.
13. *Zakon o prekršajima Brčko distrikta BiH*, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, broj: 24/7., 6/12. i 11/12.
14. *Zakon o sigurnosti na cestama*, NN 105/04.
15. *Zakon o sigurnosti prometa na cestama*, NN, broj 80/13., 158/13., 92/14., 64/15.
16. *Zakon o sudovima*, NN, broj 28/13., 33/15., 82/15., 82/16.
17. *Prekršajni zakon*, NN, broj 107/07., 39/13., 157/13., 110/15.
18. *Zakon o prekršajima Brčko distrikta BiH*, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, broj: 24/07., 06/12. i 11/12.).
19. *Zakon o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini*, Službeni glasnik BiH, broj 6/06., 75/06., 44/07., 84/09., 48/10., 18/13., 08/17.).
20. *Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika u obavljanju poslova nadzora i upravljanja prometom na cestama*, NN broj 141/11.
21. *Pravilnik o uvjetima i načinu uzimanja krvi i urina od okrivljenika i drugih osoba te o uvjetima koje ovlaštene ustanove i tijela moraju ispunjavati da bi mogle obavljati poslove analize krvi i urina*, NN broj 86/14.

22. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Glavno tajništvo, Služba za strateško planiranje, analitiku i razvoj, dopis broj: 511-01-142-sl/17 od 9. veljače 2017.
23. Policijska uprava splitsko-dalmatinska, dopis broj: 511-12-01-2182/17 od 17. 2. 2017.
24. Izvještaj Jedinice prometne policije, Policije Brčko distrikta BiH za 2016. godinu.
25. Policijska postaja Mali Lošinj s Ispostavom Cres, dopis broj: 511-09-26-sl/17 od 15. 3. 2017.
26. Ministarstvo unutarnjih poslova, Ravnateljstvo policije, dopis klasa: 210-01/17-01/37, ur. broj: 511-01-51-17-1 od 8. ožujka 2017.

Summary

Damir Juras, Halid Emkić, Jure Tadić

The safety measure of the prohibition of driving a motor vehicle under the influence of alcohol in the Republic of Croatia and the Brčko District in the Federation of Bosnia and Herzegovina

This research paper provides an overview of the legislation and case law in the Republic of Croatia and the Brčko District in the Federation of Bosnia and Herzegovina regarding the imposing of sanctions related to the traffic offences for driving under the influence of alcohol, with a focus on the implementation and effects of the safety measure of the prohibition of driving a motor vehicle for the afore-mentioned road traffic offence. An integral part of the research paper are the relevant statistical data on the implementation of the afore-mentioned safety measure by the police and competent courts, as well as the courts' reasonings in imposing the afore-mentioned safety measure. The conclusion of the research paper, based on the analysis of the existing legislation and case law, and based on the perceived unequal court rulings and the failure to impose the safety measure on the drivers with a high concentration of alcohol in the blood in particular, presents the proposals for the amendments to the existing legislation.

Key words: traffic offences, misdemeanor sanctioning policy, driving under the influence of alcohol, prohibition of driving a motor vehicle, safety measure.